СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 58. Джерзи Сіти, Н. Дж., вівторок, 12 березня, 1935. VOL. XLIII. No. 58. Jersey City, N. J., Tuesday, March 12, 1935. THREE CENTS.

НА КУБІ ПРОГОЛОШЕНО ВОЄННИЙ СТАН

ВІЙСЬКА И ПОЛІЦІЯ ОСТРІЛЮЮТЬ ПОВСТАНЦІВ.

ГАВАНА. — Зараз як запала ніч по проголошенню завішення конституційних свобід на Кубі, почалася перестрілка між повстанцями й вірними урядови військами й поліцаями. Лямп на вулицях не засвічено через страйк служби електричних фабрик. Війська засвітили сильні рефлектори, при котрих світлі жовніри й поліції стріляли до повстанців, що звичайно крилися на дахах домів. Темноту час від часу продирали вибухи бомб. Населення в страху поховалося по домах.

Ранком у неділю уряд проголосив на острові воєнний стан та покликав усіх чоловіків до військової служби. Проти уряду виступили робітничі юнії, котрі в неділю приступили до свого пляну ґенерального страйку. Вийшли наперед на страйк робітники перевозу й через те вся комунікація на острові припинилась.

Уряд у неділю перевів арешти всіх опозиційних провідників. Арештовано разом біля тисячі осіб. Кореспонденти заграничних ґазет кажуть, що уряд президента Мендієти, видно, бореться на життя й смерть.

СТРАЙК ОБСЛУГИ ВИСОКИХ БУДИНКІВ.

НЮ ЙОРК. — Страйк служби високих будинків у Бронксі зазначився великими маєтковими шкодами для власників домів. Страйкарі зорґанізували так звані літаючі ескадри, що їздили з дому до дому та псували ріжні прилади при машинерії елевейтрів і великих печей.

Юнія каже, що страйк тішиться великою популярністю.

Мейор міста Ню Йорку пробував довести до конференції між представниками юнії та представниками власників домів, але покищо його заходи не вдались.

ПРОЩАЛЬНИЙ ВЕЧІР ОМ. ГРИБІВСЬКОМУ.

НЮ ЙОРК. — Заходом окружної управи О. Д. В. У. в Ню Йорку відбувся тут у неділю вечором у осідку О.Д.В.У., в Народньому Домі прощальний вечір з нагоди виїзду дел. О.У.Н., Омеляна Грибівського, до краю.

На прощальний вечір зібралося велике число представників ріжних товариств та приватних громадян. Промовляли багато бесідників. Зібрано на визвольну боротьбу 450 долярів.

СУДДЯ ГОВМЗ ЛИШИВ ПОЛОВИНУ МАЄТКУ ДЕРЖАВІ.

ВАШИНҐТОН. — У найвищому суді Дистрикту Колюмбія зареєстровано тестамент померлого недавно судді найвищого суду Злучених Держав, Оливера Вендела Говмза.

Показалося, що суддя лишив половину свого маєтку, котрий оцінюють на суму 568,000 долярів, урядови Злучених Держав. Розпоряджати тим має конґрес. Один кревняк дістає 100,000 долярів, а Гарвардський університет та Музей Штуки в Бостоні по 25,000 долярів.

НАУКОВЕ „ЧУДО".

КЕЙМБРИДЖ (Месечусетс). — В Месечусетськім Інституті Технольоґії виголосив д-р Роберт Вен Де Ґраф, молодий професор фізики в місцевому університеті, відчит, у котрім показував глядачам, як можна один первень перемінити на другий.

У прияві присутніх на відчиті людей, з котрих більшість були вчені фізики, прелеґент перемінив срібло на первень кадм. При тій нагоді прелеґент виладував ладунок електрики, сили 1,200,000 вольт.

ЦЕРКВИ БОЯТЬСЯ ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — Федеральна Рада Церков Христа в Америці післала до президента Рузвелта апель, щоб він відкликав заповіджені на цей рік маневри американської фльоти на Тихім океані, бо, мовляв, такі маневри можуть Японці пояснювати як звернені проти себе.

Апель підписали 198 релігійних провідників. Вони кажуть, що тільки добросусідські відносини можуть успокоїти Японію та зменшити небезпеку війни.

ОРҐАНІЗАЦІЯ ЛІБЕРАЛЬНОГО БЛЬОКУ В КОНҐРЕСІ.

ВАШИНҐТОН. — Коло 35 конґресменів зорґанізувалися в цілі перепертя на цій сесії ліберального законодавства.

Провідником ґрупи являється конґресмен Квейл, фармерсько-робітничий конґресмен з Минесоти. Належать до неї теж демократи, републиканці та проґресисти. Хочуть вони передовсім довести до заложення центрального банку, до ревізії закона про податки від приходів, негайної виплати бонуса для жовнірів, коротших годин праці, ґарантії коштів продукції в рільництві, публичної власности „промислів природних маєтків" (себто вуглевого, нафтового й газового). та заборони дальших звільнень дорогоцінних паперів від податків.

Ґрупу називають у конґресі жартовливо „Мейверикс" від імени конґресмена Мейверика, що був ініціятором руху.

ЛОНДОНСЬКА ПРЕСА ПРОТИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

У звязку з французько-англійськими розмовами лондонський часопис „Дейлі Мейл" виступає проти східного договору. При тій нагоді цей часопис гостро атакує Чехословаччину і мін. Бенеша, називаючи його „Юдою". — „Дейлі Мейл" пише, що Чехословаччина, яка є „твором верейльського договору", всупереч духови того договору зле поводиться з меншинами на своїй території. „Дейлі Мейл" є проти того, щоб Велика Британія піддержувала малу антанту.

ЗАСУДЖЕНИЙ НА 6 ЛІТ ТЮРМИ Й НА 10 БАТОГІВ.

Джека Мілера, одного з трох бандитів, що ограбили філію банку Бенк оф Торонто у Вінніпеґу, суддя Ґрейґем засудив на 6 літ тюрми й на 10 батогів. За зґаданий напад на банк засуджено передше Мілерового брата Ґордона на 5 літ тюрми й на 10 батогів. Третього учасника нападу поліція ще шукає. Зґаданий грабіжницький напад на Бенк оф Торонто виконали три бандити 1 жовтня 1934 року. Вони забрали з банку $2,400.

ФРАНЦУСЬКИЙ АДМІРАЛ ПРОВІДНИКОМ ТОРГОВЦІВ ЖИВИМ ТОВАРОМ.

Велику сензацію у Парижі викликало арештування французького адмірала Верльоа, який кермував міжнародньою ватагою торговців живим товаром. Адмірал належав до французької еліти і в своїй палаті у Парижі, де мешкав з дружиною і дуже гарною донькою, приймав найвизначніших людей столиці Франції. Французьке громадянство знало, що адмірал опікувався „міжнародним товариством праці", яке постійно розшукувало за секретарками для пань до товариства, домашньою прислугою і т. д. Всі гарні жінки, які зголошувалися до праці, діставали без клопоту працю, але поза Францією, в Індії, на Далекому Сході і в Полудневій Америці. Прилюдна опінія була за адмірала, за його суспільну допомогу.

Щойно лист молоденької дівчини, яку ватага вислала до Полудневої Америки, здемаскував адмірала. Ця дівчина, донька багатого промисловця, посварилася з батьками і зголосилась під опіку ватаги, якою кермував адмірал. У розпучливім листі до кревняків нещаслива дівчина писала, що скотилася на дно пропасти, з якого нема вже для неї виходу. При кінці листа дописала: „Адмірал Верльоа це звичайний шубравець". Батько дівчини звернувся до начального директора поліції, який приказав перевести ревізію й арештувати адмірала. При ревізії викрила поліція листи і документи, які обтяжили вельми адмірала Верльоа. Вияснилося, що адмірал був дуже вирафінованим торговцем дівчат. За два останні роки продав понад 300 молоденьких і гарних дівчат по 2 до 7 тисяч франків від особи. Між нещасливими жертвами були дві аристократки старинних родів Франції. Поліція переслухала вже багато батьків дівчат, які зізнали, що по виїзді з Франції не дістали дотепер ніякої вістки.

Поліція перевела численні ревізії й арештування у Парижі і Марселі. Членів цієї ватаги шукає теж поліція інших країв.

ЗНАЙШЛИ П'ЯТУ ЄВАНГЕЛІЮ.

Дирекція британійського музею в Лондоні придбала минулого року звій папірусів, — давніх манускриптів. Коли стали розшифровувати гієрогліфи, що ними писані ці папіруси, то показалося, що це є та п'ята евангелія, якої шукали вже більше як сто літ.

В МАНІТОБІ ЗНАЙДЕНО КІСТЯК ЗПЕРЕД 80 МІЛІОНІВ ЛІТ.

Недавно Тоні Мик, фермер у давфінській окрузі в Манітобі, копав собі криницю. У глибині 37 стіп він натрапив на кістяк чудної потвори, званої по вченому „мосасавр". Мик зацікавився викопаними частинами кістяка. Викопані частинки потвори відіслано до Оттави, де вчені сказали, що вони з мосасавра. Кажуть вони, що мосасаври жили тому коло 80 міліонів літ. Мосасаври були від 20 до 50 стіп довгі і жили в морі.

Канадійський уряд займеться викопанням решти кістяка мосасавра, на який натрапив Мик. Його викопають аж тоді, коли розмерзнеться земля.

СЕНЗАЦІЙНИЙ ГРАБУНОК У ЛЬВОВІ.

До будинку ґенеральної прокураторії скарбу при вул. Романовича у Львові увійшли 1. лютого ц. р. під вечір кілька вломників, щоби доконати більшого грабунку. З огляду на те, що урядування вже не було і наступали два дні свят, надіялися розбити без перешкоди касу з більшими грішми. Одначе коли знайшлися на коридорі першого поверху і задумували добутись до касової кімнати, нагло відчинилися двері і на коридор вийшов радник Ст. Рибарський. Бандити кинулися на нього і, втягнувши його силоміць до кімнати, заткали йому рот рушником, звязали шнурами і побили його по цілім тілі так, що він зімлів. Тоді перешукали йому всі кишені і забрали портфель, в якому була свіжо одержана платня в сумі 1,000 зл. Вдоволені цією добичею, зрезиґнували з грабунку каси і вийшли на вулицю. П'ять годин лежав опісля радник Рибарський на своєму місці, аж коло 10. год. вечором знайшов його каменичний дозорець, що перед зачиненням брами обійшов наперед увесь будинок, пробуючи, чи зачинені всі бюрові двері. Жертвою нападу і грабунку занялося ратункове поготівля, яке завезло його додому.

ЩЕ ОДИН ФАБРИКАНТ ГРОШЕЙ.

В Любіні Великім, пов. Городок, поліція зробила ревізію в хаті Михайла Хамця і переконалася, що опинилась у фабриці фальшивих монет. Знайдено прасу з залізними шрубами і деревляними вкладами та відтиски 10-злотових монет. Піоніра нового домового „промислу" арештовано.

ЖИДИ ПЕРЕХОДЯТЬ НА ХРИСТІЯНСТВО.

Жиди в місті Солуні в Греції занепокоїлися, бо жидівська молодь підпадає під вплив християнства. В грудні жидівська дівчина Анна Леві приняла Христову віру з рук монахинь, а 19-літній жидівський молодець, Ісаак Салтієл, перейшов на католицтво й утік до Франції вчитися на католицького священика.

БІЙКА В БАРАКАХ ДЛЯ БЕЗДОМНИХ У ВАРШАВІ.

В бараках для бездомних у Варшаві дійшло до кривавої бійки між двома ґрупами мешканців. Пішли в рух револьвери і ножі, впали кільканадцять стрілів. Один з мешканців бараків, 20-літній Ґуля, поцілений кулею в серце, згинув на місці. Коли поліція приступила до інтервенції, покалічили одного поліцая ножами. Щойно коли прибув більший відділ поліції, вдалося привернути порядок. Загальний біланс цеї кривавої бійки був такий: один убитий, одинадцять ранених, кільканадцять арештованих. Слідство виявило, що підчас бійки понад 100 мешканців бараків були п'яні до безтями.

ЖИВЦЕМ СПАЛЕНІ.

В містечку Сточек один вязень кинув недогарок папіроса на солому, що занялася. Згоріли сінники та внутрішня обстанова келії. Зачи почули розпучливі крики вязнів, два з них спалилися живцем, а третій попікся так, що його перевезли в безнадійному стані до шпиталю.

НАЙМИТ АРЕШТОВАНИЙ ЗА ДУШОГУБСТВО.

Поліційне слідство в справі загадочного душогубства в Мирнам, Алта., 28 грудня довело 3 січня до арештування наймита вбитого чоловіка, Олекси Смоляка. Арештований наймит, Іван Скрут, зложив зізнання, на основі яких поліція сподівається взяти справу до суду. Які були ці зізнання, поліція не говорить, однакож занавчує, що зараз по його арештуванню забрано на нові допити вдову вбитого.

Скрута, 28-літнього парубка, взяла поліція в свої руки зараз по вбивстві, обвинувачуючи його зразу за спонукання молоденьких дочок Смоляка до неморального життя. Дівчат забрала поліція до дитячої захоронки, де вони мають оставатись до розправи. Потім наступило арештування Скрута на поважніше обвинувачення.

Поліція не могла ніяк знайти кріса, з котрого вбито Смоляка. Та після Скрутової розмови з поліцією поліцай узяв вилки, пішов на означене місце при дорозі і по кількох хвилях шукання підняв з рова кріс.

Смоляка постріляно через вікно, коли він сидів увечір при столі з родиною і збував час грою в карти. Скрута на ту пору не було в хаті. Коли опісля прийшов і сказано йому, що сталося, він кинувся до вбитого і зачав над ним плакати, як над своїм найліпшим приятелем в світі, та приговорював: „Писали тобі листа, що застрілять тебе, і зробили це".

СКОЧИВ У НАЯҐАРСЬКИЙ ВОДОПАД.

По американській стороні Наяґарського водопаду один чоловік скинув з себе плащ і попросив чемно іншого невідомого чоловіка подержати хвильку скинений плащ. Чужинець так зробив. Тоді розгарений чоловік побриг у воду й скочив у Наяґарський водопад.

З листів, знайдених у полишенім плащі пізніше, показалося, що у водопаді знайшов свою смерть 59-літній Американець, Ґері Мур, якому в тому пірвоку померла жінка й від того часу він дуже сумував.

НОВИЙ ҐУБЕРНАТОР ЗАКАРПАТТЯ

УЖГОРОД (Закарпаття). — Декретом президента Чехословаччини з дня 15 лютого б. р. зістав іменований ґубернатором Закарпаття Константин Грабар. Є він членом аґрарної партії. Уродився 1878 року як син греко-католицького священика. Сам він є теж греко-католицьким священиком. Був він директором Підкарпатського Банку, а пізніще старостою Ужгороду. На тім останнім становищі оставався до назначення його ґубернатором. Є він третім з черги ґубернатором Закарпаття від часу прилучення Закарпаття до Чехословацької републики. Першим був д-р Юрій Жаткович, а другим — д-р Антін Бескид.

НА УКРАЇНІ ГОЛОД ПО СЕЛАХ.

ПАРИЖ. — Московський кореспондент „Соціялістичного Вестніка" подає, що на Україні всі міста переповнені селянами, що приходять зі сіл просити хліба.

СВЯТО СТРІЛЕЦЬКОЇ ПІСНІ.

ЛЬВІВ. — Зприводу 20-ліття вимаршу Українських Січових Стрільців на поле бою влаштовано з величезним успіхом Стрілецьку Виставу, а по ній таксамо величаво Вечір Стрілецької Пісні. Свято відбулося вповні у великій салі „Кольосеум". Зібралася найдобірніша публика і ціла маса колишніх У. С. С. зі своїми родинами. Були на святі і два єпископи: о. д-р І. Бучко й о. Н. Будка. Був ґенерал Тарнавський, през. д-р Кость Левицький і посли, сенатори та голови всіх важніших наших установ. Концерт почато піснею „В горах грім гуде". Зі сльозами в очах слухали стрільці та приявні промови д-ра Старосольського, в якій як живі стали горді сини, що заквітчані червоною калиною йшли побідним походом з високих Карпат визволяти золотоверхий Київ з московських кайдан. Здобули, та не вдержали. Але віра, що „вернуться ще тії Стрільці Січовії", лишилась у серцях. Виступали два хори: „Сурма" й „Бандурист". Концерт замітний теж тим, що співано чудові пісні двох українських композиторів, що живуть в Америці. Оперова артистка О. Любич-Парахоняк співала Гайворонського „Синя чічка" та „Ой казала мати", а оперовий співак М. Голинський відспівав „Ой, козаче мій" та „Ой, нагнувся дуб високий". Це пісні, що як каже критик, „їх усе радо слухаємо". Артист Голинський відспівав ще як першу свою пісню „Стрілецький романс" Павла Печеніги-Углицького, що живе в Ню Йорку й відомий, як композитор та диригент, а особливо знаний між українською публикою від часу вистави опери „Мазепа". Зґаданий твір Углицького, як подає критик, опертий вцілости на народніх мотивах, які скомпоновано цікаво. Твір зробив помітне враження. Концерт закінчено вязанкою „Стрілецьким шляхом" М. Гайворонського. Свято стрілецької пісні доказало, що та пісня не стратила в загальному нічого зі своєї краси й актуальности: вона живе в душах нас усіх; вона невмируща.

СИЛЬНІ ВІЙСЬКОВІ ПРИГОТУВАННЯ СОВЄТІВ НА УКРАЇНІ.

ЛОНДОН. — Офінор подає з достовірних жерел, що Совєти горячково готуються до війни, особливо на терені України. В останніх часах збільшено червону армію Української Військової Округи на три дивізії стрільців і на одну дивізію кінноти. Заґалом розташовано тепер на Україні 19 стрілецьких та 7 кінних дивізій. Одночасно ведеться енерґійна будова фортифікаційних смуг здовж польського кордону. Смуги ті тягнуться здебільша здовж волинських та подільських річок. Округу Києва таксамо сильно укріплюють. Цікаво відмітити, що більшість укріплень збудована в спосіб, який дозволяє їм оборонятися на обидва боки, що очевидно має на увазі можливі повстання місцевого населення підчас воєнних подій.

ГРЕЦІЯ В КРОВІ.

АТЕНИ (Греція). — Урядово подають, що війська, які льояльні урядови і стоять під командою ґенерала Кондиліса, побивають повстанців. А з інших жерел доносять, що повстанці держаться сильно. Але одно певне: що йде завзята і кривава боротьба, яка коштує вже тепер тисячі жертв у людях. Комуністи хочуть скористати з міжусобиці й викликати комуністичне повстання.

ВІДГРОЖУЮТЬСЯ СМЕРТЮ АДВОКАТОВИ, ЩО БОРОНИТЬ ТЕРОРИСТІВ.

ПАРИЖ. — Джордж Дешон, французький адвокат, нанятий американськими Хорватами для оборони терористів, підозрілих у замаху на життя югославського вбитого короля Александра, одержав багато листів з погрозами, що його вбють, як не відмовиться від оборони. Та Дешон тим не застрашився. Він є експертом у балканських відносинах і тому саме наняли його як оборонця для зґаданих терористів, яким грозить засуд смерти.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
В Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СЕНАТОР ЛОНҐ РОЗДІЛЮЄ

У четвер вечором сенатор Лонґ виголосив на радіо широко поширену промову, що мала бути відповіддю Лонґа на напад на нього ґенерала Джансона, бувшого голови уряду відбудови краю. Властивої відповіди в промові не було, бо те, що сенатор Лонґ назвав Джансона чимось у роді наймита президента Рузвелта, не відповідь. Не можна теж уважати багато на Лонґові випади проти президента Рузвелта, ні осуди діяльности уряду коло зараджження кризі, бо таких промов чуємо нині багато з боку републиканців, соціялістів і комуністів.

На що край справді звернув увагу, то на позитивну сторону промови сенатора Лонґа, себто на ту частину, що нищила інших, руйнувала, валила, і ту частину, що будувала. Край напів свідомо ждав від Лонґа позитивної програми, і край справді її дістав. Лонґ проявив надсподівано стільки такту, що замісць лаяти Джансона або Рузвелта, справді присвятив своїй програмі більше уваги, як це він звичайно робить, і більше, як від нього можна було сподіватися.

Всетаки Гуї Лонґ політичної програми краєви не дав. Правда, він нападав на те, що в Америці маєтки не розділені рівно. Він доказував цитатами з консервативних місячників і тижневиків, що дуже маленька горсточка населення краю має занадто велику частину маєтку краю та тимсамим уже має в своїх руках владу над економічним життям широких мас народу. Це все є правдиві річи, але сенатор Лонґ не потребував їх говорити народови голосом людини, що винайшла порох, бо цей порох винайдено щонайменше пів сотні років тому. Навіть як для сенатора Лонґа це новина, воно не новина для міліонів слухачів. Про це вже сороки скрегочуть, і людей не це цікавить, скільки майна мають Морґани, Астори й Рокефелери, але що з того виходить і яка на це рада.

Сенатор Лонґ кидає гасло: кождий має брати участь у маєтку краю. І на це можна згодитися. Справді, коли зібрання маєтків у руках жмінки людей шкодить краєви, народови, то природня річ, що на це треба щось зарадити, себто дати широким масам у якийсь спосіб можливість покористуватися маєтком. Одначе тут зараз виринає питання: Як це зробити? Чи маємо захопити кождий з нас із загального маєтку стільки, скільки кождому з нас удасться? Як цей спосіб не добрий, а маємо захоплювати маєток громадно, то якою громадою? Як маємо ним правити, щоби при його помочі далі маєток робити та дивитися, щоби він знов не попав у руки жмінки людей?

Можете вуха свої вислухати, а в сенатора Лонґа на ці питання відповіди не знайдете.

ІТАЛІЙСЬКО-АБІСИНСЬКИЙ КОНФЛІКТ

На далекому сході Азії, де від років миготіли блискавиці надходячої воєнної громовиці, на деякий час стало спокійніше; зате з несподіваною силою замиготіли блискавиці на сході Африки. Вже віддавна помічалося деяке напруження відносин між Абісинією (Етіопією) й Італією. Перше це напруження мало характер лиш економічно-торговельний, але останніми часами набрало характеру політично-територіяльного, і то в такій мірі, що в прикордонних сутичках ми маємо вже чимало вбитих і ранених з обидвох боків (і навіть з трох, якщо так можна булоб висловитися, бо в одній такій сутичці згинув також один Француз). Останніми часами становище так загострилося, що Італія, виславши до своїх кольоній в Африці попереду лише фашистів, що голосилися добровільно, вчора (22 лютого) вислала вже й одну військову дивізію та готує до висилки другу. Вислано також багато робітників для прокладання шляхів. Загальне враження таке, що в повітрі сильно пахне порохом.

Розуміється, український читач міг би подумати, що зрештою нам від того ані тепло, ані холодно, якщо десь в **Африці** Італійці почнуть бити Абісинців, чи Абісинці почнуть гнати Італійців. А тимчасом це не так. Італійсько-абісинський конфлікт може мати великий вплив і на розвиток української справи.

Вже раніше, в першій отій економічно-комерційній стадії італійського-абісинського погіршення відносин, стан справи в Африці вплинув на стан справи на далекому сході Азії, бо італійсько-абісинські відносини почали псуватися внаслідок здобування абісинського ринку **Японією.** Зустрівши суперництво Японії в Африці, Італія натурально настроїлася супроти неї і в Азії. І таке відношення Італії мало своє значіння в розвитку японсько-совєтського конфлікту.

В теперішній стадії італійсько-абісинських відносин варто відмітити знову, що тимчасом, як Франція цілковито, а Анґлія у великій мірі виправдують всі ті оборонні міри, що їх переводить Італія, загрожена, на думку італійського уряду, скупченням абісинських військ на кордонах італійської Еритреї, Японія й Німеччина не ховають свого неґативного відношення. І то в такій мірі, що Італія відчула потребу збільшити охорону і своїх північних кордонів.

Відношення італійського населення до можливости вибуху абісинської війни досить трудно схопити. Молодь і багато робітничого населення, головно безробітного, вбачає в цій війні можливість виходу з незносного економічного стану: Італійський уряд добре забезпечує вояків добровольців. З другого боку, в більш відповідальних колах відчувається деяка заклопотаність, що синтезується в фразі: „Відомо, де справа починається, та не відомо, де кінчається".

Абісинці відомі як дуже добрі вояки, незвичайно хоробрі й очайдушні. На випадок потреби на війну там іде ціле населення — від малого до великого. В своїх потребах вони дуже невибагливі і незрівняні в партизанській війні. Але вони не мають відповідної **технічної** підготовки і — що особливо важливе — зовсім не мають літаків. Отже Італійці цілу війну мали би провадити літаками й тенками. Поразка Абісинців при такій ситуації є більш ніж певна. Але поразка не є вистарчальна. **Мало розбити ворога; треба його ще підбити, опанувати;** і отут то й починаються трудноці. Яку армію треба мати, щоби постійно обсаджувати важливіші стратеґічні пункти в цій країні, де кожний мешканець є вояком, що сьогодня блукає поодинці, а завтра формує з іншими такимиж, як він, відділ кількасот чи тисяч люду, на все готового.

А тут іще приєднується ота німецька небезпека в Австрії та в Тиролі. Чи не захоче Німеччина скористати з трудноців Італії в Африці, щоби виконати свої пляни австрійського „аншлюсу"? І чи не доложить вона також своїх сил, щоб утруднити італійську справу взагалі в цілій Африці? Не дурно й офіціоз французького міністерства закордонних справ "Le Temps" в ч. з 19 лютого писав: „Якщо Італія, в надії більше чи менше легких здобутків у далеких землях, підірвала би свою европейську базу і дозволила би подіям загрожувати її безпеці в безпосередньому сусідстві, вона тимсамим підірвалаб саму можливість свого поширення в будучности".

Італійці також свідомі цієї небезпеки і тому поводяться незвичайно обережно.

Та проте розвиток подій залежить не від самої Італії. І преса всіх країн стверджує, що головна небезпека вибуху походить головно від настрою ріжних другорядних ватажків, які дуже мало розбираються в загальній політиці, але мають досить сили, щоб не слухати абісинського імператора і чинити на власну руку. Ці „отаманчики" дуже легко можуть піти на „авантуру" І тоді ніхто не буде в силі стримати ходу подій.

Абісинія сусідує не лише з італійськими кольоніями, але й із французькими та анґлійськими. І вже самий факт цього сусідування виказує, які інтернаціональні комплікації можуть виникнути на випадок довшого розвитку воєнних операцій.

Тому в останніх часах між европейськими дипльоматами всіх пацифістичних урядів зчинилася велика метушня. Совєтський уряд вживає всіх можливих заходів, щоб дійти якнайскорше до підпису так званого Східнього Пакту, що забезпечив бо Совєти від інтервенції Польщі та Німеччини. І в цих своїх заходах зустрічає велику підтримку з боку Франції і навіть Анґлії, яка — для налагодження мирних відносин — вирішила вислати свого міністра закордонних справ у довшу подорож до Берліна й інших осередків Европи. Навіть Анґлія не почуває себе більше в безпеці на свойому острові і, забувши про давній принцип „блискучої ізоляції", все більше й більше відчуває потребу приймати ближчу участь в усіх европейських справах, що загрожують мирови. А які тепер справи не загрожують мирови?! По всіх усюдах, де народні маси почувають себе упослідженими й ображеними в своїй національній гідности, тліє іскра великої пожежі, що чекає лише сприятливого вітру.

Досить тільки приглянутися до народніх мас совєтського Союзу, багатонаціональної Польщі, клаптикуватої Чехословаччини, триєдиного царства югославського і багатьох інших, щоб зрозуміти отой переляк, який опановує Европу при самій думці можливих наслідків конфлікту, ніби такого далекого в просторі, але такого небезпечного в часі, як є ним абісинсько-італійський конфлікт.

Евген Онацький (Рим).

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За лютий 1935).

I. ПРИХІД.

З перенесення		$ 143.34
Прихід у лютім		2,669.54
Разом		$2,812.88

II. РОЗХІД:

а) **Висилка до краю:**		
1) Визвольна акція	$1,550.00	
2) Рідна Школа	650.00	
3) Інваліди	200.00	
4) Політичні вязні	50.00	
5) Філія „Просвіти" в Сяноці	50.00	
6) Письменники	40.00	
7) Музей у Празі	25.00	
8) Читальня „Просвіти" в Нагірянці	25.00	
9) „Рідна Школа" в Коржилицях	20.00	
10) Дівоча Бурса у Львові	10.00	
11) Родині Біласа й Данилишина	10.00	
12) „Жіноча Доля"	5.00	
13) Кошти висилки і листів	13.85	$2,648.85
б) Скринка на акти		10.00
в) Удержання канцелярії		25.00
Разом		$2,683.85

III. ЗІСТАВЛЕННЯ:

Прихід	$2,812.88
Розхід	2,683.85

Остається в касі Обєднання з кінцем лютого 1935 р. .... $ 129.03

Обєднання Укр. Орґанізацій в Америці.

ПОВОРОТ ДО ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТИ ТА УТВОРЕННЯ ПАНІВНОЇ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ КЛЯСИ НА СЕЛІ.

Другий загально-союзний зїзд колхозників-ударників виробив зразковий реґулямін для хліборобських артілей, а рада комісарів та центральний комітет партії потвердили його. Окремі постанови цього реґуляміну свідчать виразно про безуспішність дотеперішніх „соціялістичних" заходів на селі та про частинний поворот до приватної власности. В II. розділі наприклад говориться: „Згідно з законами робітничо-селянської держави земля закріплюється за артілю для безтермінового користання, себто навіки, і не підлягає ані продажу ані аренді. З усуспільнених земельних маєтків відокремлюється для кожного колхозного двора невеликі площі для саду чи огороду розмірами від 1/4 до 1 гектару в особисте користання двору". „В районах збіжевих, бавовняних, бурякових і т. ін. кожний колхозний двір може мати для особистого користання 1 корову, 2 голови молодої худоби, 1 чи 2 свині з поросятами, 10 овець і кіз, необмежену скількість птиці та кріликів та до 20 вулиїв. В районах з розвинутим ховом худоби можна мати навіть 2 чи 3 корови..."

На перший погляд ця постанова видається кепським жартом чи звичайним знущанням з колхозників. Для маси їх так воно і є. На тім же самім конгресі керівник сільсько-господарської секції ЦК партії, Яковлєв, між іншим заявив: „Усім відомо, що у нас ще мало колхозників без корів. У нас одиницями числять колхозників, що мають свиней на розплід, у нас ще є міліони дворів колхозників, що цілком не мають овець..."

Пан Яковлєв забув ще додати, що були і міліони таких колхозників, що не тільки не мали паші для худоби, а й самі повмирали з голоду. Отже для девять десятих частин колхозників дозвіл мати корови, свині, вівці і т. і. фактично нічого не дає, бо з саду чи городу їх годувати не можна. Але на селі повстає нова власницька верства з сільської бюрократії та краще оплачуваного технічного персоналу. Одна трактористка на зїзді, наприклад, заявила: „За цей період роботи (посівну кампанію) мої трактористки заробили по 400 днів праці, а я 500 „трудоднів" і я дістала 16 цетнарів збіжа та 1,000 карбованців грошима".

Отже для тих, що так роблять, право власности на приватну посілість та худобу має безперечне значіння. Позатим артілям дозволено помагати колхозникам, очевидно відзначеним партійним „начальством" пашею та пасовисками.

Цими постановами колхозного зїзду московський уряд сподівається очевидно осадити на землі „знатних" людей, утворити нову основу для панування партії та розбити одностайний опір колхозів, що зростає безупинно, особливо на Україні. Наскільки марні ці заходи московського уряду, ясно без особливих пояснень. — (УКБЮРО, Женева).

В. Будзиновський.

З ГАЛИЦЬКОГО ЗАМКУ

(Історичне оповідання).

(9)

— Досить, досить! — крикнула. — Нехай Стефан Сас Солонецький не думає про себе так високо! — перебила живо. Нехай не гадає, що панна Сальомея буде про нього балакати з батьком! Нехай пан Стефан знає, що я цілком не прошуся під його крила і не питаю, чи позволить мені туди чи сюди їхати! Я поїду за паном Стефаном, не питаючи його дозволу. Нехай пан Стефан забуде, що балакав зі мною. І я забуду, тож нашої балачки батькови не повторю.

У Стефана душа радувалася. Відступив на бік, лишаючи так дорогу отворену для дівчини.

— Чомуж не їдете? — спитала, бо хотіла, щоби їхав перший, вона за ним.

— Я ще не знаю, чи туди поїду, — відповів. — Я обмірковую питання, чи таки не лишитися тут при мисливих...

— Горда штука! — погадала дівчина, втішившися, що вколола його. — Він лиш так на злість мені, щоб допекти.

Сама була би не поїхала далі, бо таки боялася. Лишитися не хотіла, щоби він не ликував і не сміявся з неї. І таки не дуже хотіла допекти йому. Вдивилася в нього, будьтоби здивована тою наглою зміною його пляну. Видався їй ще кращий, як тоді, коли приїхав до неї на покорéнім буланім. Щоби його не перепрошувати і не просити, та таки задобрити, сказала глумливо, будьтоби з докором:

— Ви, пане, Стефане, неначе та химерна стара дівка!

Аж жахнулася, бо він крикнув:

— Втікайте, панно Сальомео, бо незабаром буде запізно! Піде наґінка, надбіжить звір і зачнуть стріляти.

По сих словах пустився чвалом вперед. За ним рушив буланий з дівчиною, хоч вона його не підігнала. Та і не здержувала, вдоволена, що так скінчилося. Коли Стефан зупинив коня і оглянувся, побачив її за собою. Зараз за ним і вона зупинила коня. Показав рукою, щоби їхала далі попереду.

— Хоч ви не провідник мені, то я таки мушу за вами, бо не знаю дороги, сказала.

— І я не знаю, — відповів.

— Та се пусте. Дороги тут не треба знати, бо між двома ріками годі зблудити. Тут їдеться, або вперед, або дуже недалеко поперек, або взад. Щоби доїхати до наґінки, треба лиш усе вперед, і ні ліворуч ні праворуч не переступити ріки.

— На щож ви наперлися мати мене перед собою?

— Я, щоправда, не опікун панни Сальомеї. Та коли тут в лісі лиш ми обоє, то хоч би я не знав, що то за дівчина, за чи передо мною, або коло мене, то таки мій обовязок дбати, щоби на неї не впала яка біда.

— Виж казали мені, що тут нема ніяких небезпек..

— Для мене і для тих, що зі мною. Зі мною, не за мною!

— Щож мені могло би статися, як би я їхала позад вас?

— От, хоч би ваш кінь міг би сполошитися і скинути вас. Може і в ріку, як би яка біда туди загнала його. Як піде наґінка, то з кущів міг би вистрибнути на вас медвідь. Не виключений який клусівник або й опришок, для якого люди, ще й блоголови, ліпша добича, як олені або кабани. Як ви їдете за мною, то я не бачу вас, не бачу всего того, що коло вас. Як ви передо мною, то я бачу все те, що перед вами, що за вами і що по ваших боках. Прошу рушати. Живо, щоби не спізнитися!

Дівчина потисла коня і помчалася як вихор. Стефан за нею.

— Тепер, Стефане,—думав, — пильнуйся! Найменша незручність і буде нещастя.

Добув зза холяви нагайку, смагнув буланого по його заді і стрибнув вперед, щоби в потребі не дати дівчині впасти з коня. Кінь, котрого ще ніхто не бив, так стрибнув обома задними ногами, що не багато хибувало, а дівчина була би через голову коня впала на землю. Та вона якось вдержалася.

Стефан смагнув буланого ще раз. Кінь став дуба. Дівчина крикнула і пустила шию коня. Стефан вже кинув мушкет на землю, щоби йому не був перешкодою. Дівчина, падучи з коня плечима, впала в обійми Стефана і знайшлася перед ним на його коні.

Ще не знала, що з нею сталося. Лиш тільки знала, що кінь скинув її. Також чула, що нічого їй не сталося. Чула, що хтось сильно пригортає її до себе і цілує лице, уста.

Стефан припинив коня, вийми ноги із стремен, перекинув ліву ногу через голову коня на правий бік і зсунувся на землю, все ще з дівчиною в обіймах. Не випускаючи її з рук, та раз коло разу цілуючи, сів на землі. Оба коні стояли коло них і дивилися на се.

Дівчина з заплющеними очима лиш важко дихала, не боронячися від цілунків і не вихапуючся з його рук. Він не знав, чи вона справді вмліла, чи тільки задурманена, знайшовшися перший раз в обіймах парубка. Вдоволений був з того, що сталося, бо сам так хотів. Та також потерпав, що з того може вийти якась велика біда для нього: ануж вона виговориться, або її батько яким іншим способом провідає? З такими панами небезпечно було задиратися. Неминуча була смерть на тортурах.

Все ще пригортаючи дівчину до себе, Стефан обмірковував питання, що робити далі. Підозрівав, що дівчина не цілком без тями; знає і розуміє, що з нею діється. Стефан питав себе, як поводитися тоді, коли вона будьтоби щойно до решти очуняє.

За той час дух дівчини також працював над питанням, „як поводитися далі?".

Сальомея вже була цілком свідома того, що падала з коня і що Стефан вхопив її, може й спасаючи тим її життя. Була свідома, що пригортав і ще пригортає її до себе, що цілував і ще цілує. Коли би розкрила очи, або взагалі коли би зрадила свідомість того, що з нею діється, мусіла би Стефана вдарити в лице, відіпхнути його від себе. Не хотіла такою чорною невдячністю заплатити за те, що їй цілком не було немиле. Вона рішилася виждати в паморовці аж до хвилі, коли йому самому буде забагато тих цілунків і він випустить її із своїх рук.

— Треба сьому зробити кінець! — погадав Стефан. — За хвилю буде гнати звірина, надійдуть люди.

(Далі буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Не буде спростовань імен у виказах жертводавців, коли ті імена подається так виписані, що ні редактор, ні коректор, ні складач не годні їх відчитати.

Вілмінґтон, Дел. — Коляда з 52 числа „Свободи": М. Маєр, Ан. Маєр, В. Січка, Г. Січка, П. Сас, Д. Сас, Н. Дилеґа, Олена Вжаск, І. Цицик, о. Кашуба по $1.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана членкиня від. 130 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $25, які стали мені великою помічю у моїй тяжкій недузі. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзови. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Анна Сеньків.

Поука.

Один із подорожних у залізниці закурює папіроску, хоч це ваґон для некурців. Побачив це кондуктор і каже:

— Коли хочете курити у цьому ваґоні, то прошу або вийти або викинути папіроску.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

МУЗИЧНА СЕНЗАЦІЯ.

Артистичний світ має велику сензацію: показується, що відомий скрипак Фріц Крайслер представляв чверть століття з верхом свої власні композиції за чужі. Написав він 14 композицій, грав їх на концертах, але не признавався до їх авторства. Писав, що ці твори написали інші музики-композитори, а він тільки їх аранжував.

Це справжня сензація. Досі бувало так, що композитори інколи приписували собі чужі композиції. Тут уперше композитор приписав свої композиції іншим. Досі бувало так, що музик деколи „забував" сказати, чию це композицію він грає, дозволяючи в цей спосіб публиці догадуватися, що це певно його власний твір. Тут уперше композитор забув подати своє імя при композиції.

Словом, сталося навиворіт. Це так, гейби злодій вломився до каси і не тільки, що з неї нічого не забрав, але ще й вложив там кілька тисяч долярів, та забрався, замкнувши її добре.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ОБМАНУ.

Як розійшлася вістка про цей небувалий факт, знайшлися люди, що осудили поступок Крайслера. Мовляв, такої річи композитор не повинен робити. Мовляв, він дурив публику. Мовляв, публика думала, що він грає Пунянія, а він грає Крайслера.

Щоправда, не дуже то там люди звертають увагу на ці протести, а всетаки треба й їх зазначити, щоби знати, що світ не любить фальшу. Коли світ не любить навіть такого фальшу, як композитор припише іншому свої твори, то що ж то світ подумає, як хтось авторови не дасть підписати свого твору, або самий під нього підпишеться?

„УЧИЛ МАРЦІН МАРЦІНА"...

Між тими, що не люблять поступку Крайслера, є передовсім музичні критики. Своїм поступком Крайслер справді „розкрив" брак музичного знання у цих знавців. Бо ось тут 25 літ музик грав свої композиції як чужі, а критики, що вдавали великих знавців музики, на містифікації не пізнались.

Чогож тоді сподіватися від „простого" чоловіка, що на музиці не розуміється? Чого можна сподіватися від людини, що на музиці розуміється стільки, що австрійський цісар Франц Йосиф Перший, котрий умів тільки відріжнити, чи грали австрійський державний марш, чи грали якийсь кавалок, що не є австрійським державним маршем?

ПОЩО „ОБМАН"?

На слід „обману" Крайслера попав зовсім припадково один лектор про музику, коли він пробував знайти рукопис твору Пунянія. Коли „музичний детектив" спитався Крайслера, цей признався до „обману". За причину свого поступку подав: Як молодий музик, він хотів грати часто свої власні композиції. Та він не міг „переладовувати" програми своїми власними композиціями. Тому попав на думку подати свої твори за чужі, за твори давно померлих і трохи призабутих композиторів.

Він каже на свою оборону, що від цього ніхто не потерпів. Композитори не втратили нічого грошево. Вони не втратили нічого на славі. Автім, коли хтось щось справді втратив, то видавці цих творів заявляють готовість шкоду наповнити.

Так у світі люди поступають з умовою працею й славою інших людей.

ДЕЯКА СЛАБІСТЬ?

З заяви Крайслера видно, що він не хотів вразити людей, уживаючи занадто часто своїх власних композицій для свого концерту.

Це бажання можна назвати ріжними способами. Дехто міг би їх назвати почуттям ніжности, інший почуттям нижчости, або й почуттям страху.

Чи нема чогось подібного, коли жінка підписує свою повість чоловічим імям (як це зробила Марковичева)? Чи не боїться тут вона, що, побачивши жіноче імя на книжці, читачі будуть судити її гірше, гостріше, ніж би судили той самий твір, колиб його автором був чоловік?

Але чи цей страх є осудом тільки авторки? Чи нема в її поступку осуду громадянства? Чи не каже вона, що ви, люди, не маєте здібности судити твору безсторонно, бо ви, замісць судити твір за якістю, судите його відповідно до того, хто його написав?

І чи нема в поступку Крайслера такого осуду для музичної публики?

ЧОТИРИ МІСЯЦІ ГАНЬБИ

(Поляки про табор у Березі).

Польський журнал „Проблеми", число 1/2 за 1935 рік, помістив під таким заголовком довшу статтю-спомин одного з березо-картуських вязнів, яку ми подаємо в перекладі. При цьому замітимо, що передрук цих споминів у львівській ґазеті „Діло" був сконфіскований польською цензурою. „Проблеми" пишуть:

„Отсим розпочинаємо друкування заповіджених в останньому числі нашого журналу споминів молодого вязня одного із головніщих концентраційних таборів в одному з европейських країв. Є то — наскільки нам відомо — перші того роду спомини, які появляться в польському журналі. Ідеольоґія, за яку автор споминів і його товариші опинилися за кільчастими дротами табору відокремлення, була й осталася для нас чужою. Чужими є для нас також методи боротьби тих людей. Але ще може більше чужими нашому розумінню західно-европейської культури являються методи примінюваних репресій. Маємо враження, що друкуючи ті спомини без належного літературного опрацювання, але тим певнішої життєвої правди, не заспокоїмо нічийого „голоду" брукової сензації, але дамо думаючому читачеви в нашому краю однаково багатий як і понурий матеріял для роздумування".

Хвилини арештування, відвезення на поліційну станицю і кількаденне прикре слідство, яке тягнулося від години 7 рано до 3 в ночі день в день і підчас якого цілє моє зізнання обнимало найбільше 15 стрічок машинового письма, вважаю злишним описувати. Хто в житті щось подібного переживав, той знає, як вичерпуючими морально є такі хвилини; а хто того не переживав, той і так з сухого оповідання про це набере правдивого поняття. У всякому разі, коли по трох тижнях заявив мені начальник вязниці, що мене покарано адміністративним порядком на чотиромісячний побут в концентраційному таборі, — я справді відітхнув.

250 арештованих і 150 поліцаїв.

Концентраційний табор в нашей державі міститься далеко від столиці, на глухій провінції, в маленькому містечку. Поміщено його в давній тюрмі, що складалась з двох будинків. Їх червоні мури являються єдиною ріжноманітністю тяжкого понурого краєвиду. В кождому разі таким мені видавався цей краєвид, оглядaний крізь вікно ваґону. Може й певну ролю відіграли тут цікаві, але якби співчуваючі погляди мешканців місточка, коли я в товаристві двох поліцаїв скоро переходив вулицями; може враження те викликала огорожа з кільчастого дроту, яка двома рядами окружала обидва високі будинки.

В першому з будинків, як я пізніше довідався, містилися арештовані. Другий також великий, призначений був для сторожі. Нічого дивного: на двісті арештованих було коло стопятьдесять поліцаїв.

„Формальности в канцелярії не тревали довго. Імя, назвище, моє й матері та батька, місце уродження та ще декілька даних. Опісля дістав я черґове число. Від тої властиво хвилини перестав я бути людиною на повних чотири місяці. Гейби це все сталося в актах канцелярії, так став я тепер бідним, вистрашеним звірем, обдертим з амбіції, опідленим, здібним супроти поліцаїв на вяскі пониження, щоб уникнути биття голоду та тих страшних 7 днів темниці, які я перебував сам у вогкім, страшно зимнім льоху. Але тоді я ще про це все нічого не знав.

Опісля сказали мені розібратись. Віддав я свій одяг, а надягнув на себе арештантський уніформ, який в нас носять вязні. На плечах казав поліцай припняти собі полотно з одержаним числом. Коли хотів я взяти собі з кишені свойого одягу дрібниці, як годинник, папіроси і т. п., поліцай стримав мене, кажучи, що нічого брати не вільно.

І пішли ми до другого будинку. На партері, як опісля я довідався, були їдальні, а нагорі 7 саль до спання. Переходимо через одну. На нашу появу сидячі на землі зірвалися нагло і один крикнув „бачносьць" (цебто по українськи „позір"). Всі стояли випрямлені як струни. Виглядало це якось дивно. Видалося мені, що на поліцая, що був зі мною, дивляться з трівогою в очах і видалося мені, що очи ті були дивні, якби горячкові, набіглі кровю, широко відкриті — не були то очі людей притомних. Вязні на позір стояли так довго, аж поки поліцай зі мною не перейшов до другої салі.

Там по середині великого темного покою стояв тільки стіл. Крім нього не було нічого більше. Поліцай сівши на стіл, сказав: „Будеш учитися військової муштри".

І казав мені клякати, вставати, присідати, витягати ноги вперед і в бік, опісля знову вставати й падати, падати й вставати.

Руки мав я чорні від пороху, якого повно мав теж в устах, серце билося скоро, дуже скоро. Нині стидно мені тих хвилин та годин, що перебув я в поросі коло чобіт поліцая, який сидів на столі. Може хтось здивується, що я, чоловік освічений, культурний, виконував ті прикази, видавані мені навіть не словами, а свистом. Але я тямив горячкові очі арештованих з сусідної салі, а перед собою мав лице чоловіка, спомини про яке ще й сьогодні дрож по цілому тілі, хоч знаю, що я на волі і що той чоловік віддалений від мене сотні кільометрів.

Що години мав я відпочинок на 15 хвилин. Вичерпаний зовсім падав я на підлогу. Що дві години інший поліцай сідав переді мною на столі, а я на його свисток клякав перед ним та падав. Опісля казали мені робити присіди на 18 темп, значених свистом. Тяжко представити собі більше фізичне вичерпання. Треба поволі, ступнево, розширяти в колінах зболілі ноги. А потім, коли вже по 15 та 16 свистку чекав я як на спасіння на останні свистки, поліцай навмисно не свистав зараз, чекаючи, аж я без команди виконаю повний присід, щоб тоді триюмфально процідити крізь зуби: „Зле було! Не на команду! Ще раз то само!" І так було до вечора. А почалося рано. В годині 7 вечором сказано мені, що можу йти спати. Ще вчера я був би уважав себе за нещасного, коли би був мені хтось сказав спати на голій підлозі, бо в кімнаті, як це я вже згадав, не було нічого кромі стола. Однак тепер я звалився як колода на землю, зовсім вичерпаний фізично. Не знаю, чи я спав. Це був радше рід горячкового маячення. Перед очима пересувались мені образи з мойого дитинства, то знову політичні зібрання зперед пів року. Бачив я на переміну свою помершу матір і її сумно поглядаючі на мене очі, то знов очі поліцаїв. Стало здаватися мені, що це все, що мене стрінуло, то неправда, то неможливе, то тільки якийсь примарний сон, що я за хвилину пробуджуся вдома. Однак моя рука натрапляла все на тверді дошки підлоги і я усвідомляв собі, що, на жаль, сон не скінчився.

Рано в четвертій годині, — як я потім довідався, в тій годині вставали арештанти, — збудив мене поліцай дозорець. Я пішов з ним до магазину. Дістав там сінник, покривало, простирало і їдунку і з тим пішов на спільну салю, на ту, яку ми вчера переходили. Там показав мені поліцай місце, де маю положити сінник. До сусіда арештанта звернувся я з якимсь запитанням. Той не відповів, тільки приложив палець до уст, показав на поліцая, а той сказав, що в таборі арештантам не вільно говорити і що за розмови карається темницею.

Нагло свисток. То свище поліцай, стоячи на середині салі з руками в кишенях. Всі стають як статуї. Потім другий свисток. Всі, вхопивши їдунки, стають у ряд. А дальше кільканацять уриваних свистів. Вязні, виконавши вправо зворот, біжать. Я від вчера став автоматом. Біжу разом з ними. Це так біжимо вниз на снідання.

Увесь час побуту в таборі арештанти усе виконують на команду свистка бігом.

На снідання дістали ми „чорну" каву і пів кіля мокрого хліба. Знову свисток — всі бігом до бочок, щоби помити їдунки. Знову свисток. Всі виконують вправо зворот. Короткі уривані свистки — бігом нагору.

Порядок дня був такий: пів до восьмої вимарш на працю, там їли обід, який складався тільки зі зупи, в пятій вечором вертались до табору. Вечеря — їдунка чорної кави і кусок хліба. В годині семій приготування до спання. Одяг, відповідно складений, відносилось до замкненої на ключ кімнати, щоб унеможливити евентуальну втечу. Нічю світилося. На коридорі сторожив поліцай.

Чи були ми голодні? Про це найкраще свідчать такі факти: на подвірю був смітник. Арештанти, які туди виносили відпадки, вишукували в ньому рештки картоплі чи капусти, викинені з кухні поліцаїв. Робилося це, не зважаючи на те, що за це грозив рапорт і темниця.

В неділю програма була інша. Рано ходили всі вязні, крім комуністів, до костела на Службу Божу. Багато арештованих приступали до причастя.

Обід ріжнився тим, що замісць зупи давали ґуляш. Але мяса там не було, бо на 200 людей давано тільки 4 кільограми мяса. Так нам казали арештовані, призначені на кухарів. Пополудне було призначено на направу та чищення одягу, як також на читання творів політичних вождa наших противників. Нераз я застановлявся, чи ті люди, що почитають свого вождa, зробили би йому тим приємність, якби він про це знав.

Читання було примусове. На зміну одна частина вязнів латала одяги, а друга читала під надзором поліцаїв. Опісля приходила зміна.

Як я вже казав, в годині пів до восьмої йшли ми на роботи. Дорога, при якій ми працювали, була віддалена від табору на яких чотири кільометри. Звичайно було там занятих 120 осіб, решта була занята порядкуванням табору, варенням обіду, замітанням подвіря, чищенням стаєн і виходків, що не було легким, бо були це звичайні виходки на подвірю, без каналізації. Точні дані щодо роду праці, яку ми мусіли виконувати, важко подати, бо вони занадто обридливі й огидні. Всю роботу мусіли ми виконувати голими руками, без жадного знаряддя.

На роботу виходили ми чвірками, збитим гуртом. Довкруги нас маширував кордон поліції та поліційні агенти з псами.

Земляні роботи тревали до години пів до пятої пополудні з перервою на обід, який привозили підводами. Праця була тяжка, особливо в горячі дні, але копання джаґаном землі чи попихання воза, повного землі, пятьма вязнями по піску, то це ще не найтяжче.

Тяжкою була злорадність поліцаїв яка межувала з жорстокістю. Не дозволяли ані на момент відпочати. Треба було підносити джаґан то вгору то вниз кілька годин без хвилини перерви. А коли вкінці хтось, вичерпаний з сил, упав, зараз діставав за те наглий вимір кари. „Арештований число таке й таке до мене!" — кричав поліцай. Вязень кидав джаґан і, хитаючися в бігу зі знесилення (як я вже згадував, в таборі ніколи на наказ поліцая не ходилося, а треба було бігти) ставав перед поліцаєм, випрямлений на позір. По кількох обридливих словах наступала команда: вправо зворот! Нахилися... Потім поліцай витягнув ґумову палицю і бив нею вязня.

Чи мусів я дати себе так поневіряти? Що було би було, колиб не виконав наказу? За невиконання наказу реґулямін передбачав 7 днів темниці. Чи я мав темницю? Так! Впустив при роботі тачку з піском. Став до карного рапорту перед комендантом табору. „Чому кинули пісок?"—питає. „Зі змучення"—відповідаю. „Ага, не хочеться вам працювати? Добре, навчитесь!" Другого дня відчитання кари: 3 дні темниці. Відбуття кари зачиналося вечором в годині семій. Входилося до темного вогкого льоху. Вікна ніякого. Пересидів ніч, день і другу ніч — не бачучи людей, нічого крім щурів. В темноті стратив я рахунок часу. Спати не можна було, бо дуже було зимно. Був це листопад. Що чверть години мусів я робити годинну руханку, щоби нагрітися. Щойно в другому дні побуту в льоху прийшов до мене поліцай, ведучи з собою арештованого, який приніс мені обід, значить їдунку зупи. Потім знову ніч і день і щойно в годині 7 вечором вийшов я на світло денне.

Чи сиділи й довше? Так, до 7 днів. Один сидів 6 днів у темниці. Вийшов подібний до дикого звіря. Оброслий і в горячці.

Чи не шкодило це здоровлю? Очевидно! Але це нікого не обходило. Одного із вязнів, по трох днях перебутих у вогкій вязниці, на половину спаралїжувало. Його відіслано до лічниці.

Чи бито по лиці? Так! Чи знаю випадки? Неодин. Приміром раз підчас раннього звіту перед комендантом табору один із вязнів порушився в ряді. Коли комендант відійшов, підійшов до того вязня поліцай і бив його доти по лиці, аж цей упав на землю. А лежачого ще й копав.

Чи можна було пожалітися? Так, дозволено це було приписами правильника. Раз поліцаї бавилися в такий спосіб, що приказували вязням бігти, а на них пускали поліційних псів. Пси повалили двох вязнів на землю та повидирали з тіла дословно куски мяса. Вязні стали до рапорту з зажаленням. Що, пси вас покусали? Неодному трапилося в житті щось такого і нічого йому не сталося. Вам також не зашкодить, що покусали вас припадково пси. А поліцаї потім уміли так робити, що арештованим відхочувалося складати зажалення.

Чи не було спроб бунту? Ні, не було. Всі були так виснажені, що не було навіть проби. Чи не було там надуживання влади поліцаями, про що не знав комендант? О, ні! Комендант — це був звір, який власного батька замордував би, щоб тільки приподобатися зверхникам.

Звільнення вязнів відбувалося партіями. При щоденному ранному звіті відчитувано назвища. Ті йшли на ліве крило. Потім бігом на салю, брали їдунку, покривало, сінник і відносили до магазину. Там діставали свої річи, які їм відібрано по приїзді. Поліцай відпроваджував на двірець та заборонював говорити з кимнебудь з місточка. Всаджував до вагону, купував білет. Поїзд рушав. Як вагони минали огорожу з кільчастого дроту, ми глядiли в другий бік, щоб не бачити ганебного місця на землі, де чоловік став для чоловіка звірем.

Стільки сказав про табор у Березі Картузькій Поляк. А що мав би розповісти про це Українець, який там сидів? Як Поляк був для Поляка звірем, то для Українця був він напевно чортом найгіршого сорту.

(УП, Варшава).

ЯК ПИЛЬНУЮТЬ СТАЛІНА

Мабуть нікого більше в світі не пильнують так дуже, як Сталіна, генерального секретаря комуністичної партії та пролетарського диктатора СССР. Ця обережність, із якою берегли царя, не є нічим у порівнанні з обережністю, яку застосовують супроти Сталіна.

Цікаві подробиці про це подає „Гамбурґер Фремденблят". Ніхто, за винятком кількох утаємничених, не знає докладно, де живе Сталін. Знають хіба стільки, що живе десь у Кремлі, а Кремль великий, Кремль має свою власну залогу з вибраних вояків комісаріяту внутрішних справ, давнішого ҐПУ, під командою строгого, старого бородового комуніста Петерса. Нарід ніколи не знає, коли й де виїздить Сталін. Як сталін минулого літа виїхав був на відпочинок над Чорне море, то ґазети не згадали ні про його відїзд, ні про місце побуту, або про поворот. Нарід дізнався, що Сталін знову почав урядувати, коли під якимсь розпорядком появився підпис Сталіна.

Чи Сталін сам зажадав такої обережности, невідомо. Та певне те, що після вбивства Кірова, цю обережність іще збільшили. Навіть зимою узброєні стежі держали службу на дорозі, що веде до Сталінової літньої вілі, 30 верств від Москви, біля села Купцево. Вві вантажні авта, які туди переїздять зупиняють і ревідують. Коли яке авто по дорозі зіпсується, то військове авто має зараз відвезти його; коли подорожні зіпсованого авта досить скоро не направлять. Колиж Сталін їде, то попереду його авта й позаду їде одно авто.

Дуже пильнують Сталіна, коли йому прийдеться вже виступити прилюдно. Коли Сталін відвідує мавзолей Леніна, то хто мусить перейти Червоною площею, мусить мати спеціяльну перепустку. Як недавно Сталін на похороні Менжинського переходив від колюмнади до Червоної площі, поліція усунула навіть гостей із Ґранд Готелю. Мешканців перестерегли, що не сміють вихилятися з вікон домів.

Життя й медицина.

Пізно в ночі вертається до дому пяний чоловік. Нараз зупиняється біля ліхтарні й кричить:

— Ра-туй-те! ух... гра-бують!

Прибігає поліцай, розглянувся довкола, та питається пяного:

— Чого кричите? Таж тут нікого нема!

— Я знаю, ух — відповідає пяний — та я... маю щикавку... то хочу перелякитися, щоб мені перейшла.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ.

На поміч голодуючим.

Члени товариства Запорозької Січи, від. 347 У. Н. Союза, не забули про бідний край і на своїх річних зборах зложили дрібними жертвами $7.60, а з каси виасиґнували $2.40. Разом вислано до краю через Обєднання для голодуючих $10.

Григорій Тимчій, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ.

Ювилей Союзової родини.

В нашій громаді відбулося гарне свято. Ото святкували наші чесні громадяни і Союзовці Теодор і Анна Ковальські 25-ліття свого подружа. Діти влаштували несподіванку для своїх родичів в домі ювилятів, а на неї прибули 20 осіб. Старостою був гром. Юрій Прохович. Він то при вечері розповів про примірне життя ювилятів і їхню родину, двох дочок і двох синів, яка вся є в У. Н. Союзі. Чи не честь таким батькам і чи не слава таким дітям, що мають таких батьків?

Гром. Іван Найда вияснив значіння цього ювилею. Він згадав за те, як гром. Ковальський приїхав до Мілвіл. Тут був відділ У. Н. Союза, але розлетівся. Осталося тільки три члени. Він взяв відділ у свої руки і той відділ існує до нині і має 65 членів. Там є ціла родина ювилята, де він є предсідником. Це є відділ 347 У. Н. Союза. Він і тепер далі працює, бо придбав до відділу в ювилейнім році 5 членів, тут роджених.

Гром. Михайло Пеленський представив зі свого боку народню працю ювилята. Присутні відспівали ювилятам грімке „Многая літа".

Гром. Григорій Тимчій згадав про положення нашого народу на рідних землях та про боротьбу, яку там веде наш нарід з ворогами, змагаючи до волі. Він теж попросив, щоби гості не забули за рідний край.

Зібрано $11.30 і вислано до Обєднання на Музей у Празі.

Жертву зложили: ювиляти $1.50; Іван Найда $1.50; по $1: М. Пеленський, Г. Тимчій, С. Сахарнацький, Н. Романюк; по 50 ц.: Й. Панас, А. Лабяк, І. Сахарнацький, А. Мурований, Ю. Прохович, М. Прохович.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Коляда на народні цілі.

Члени й урядники товариства ОДВУ постановили собі піти з колядою на народні цілі.

Ходили по коляді: Павло Стадник, Іван Сабат і Павло Ґульґун.

В Брістол, Па., помагав колядувати Іван Сидорський, секретар 362 від. У. Н. Союза. Разом заколядовано в обидвох місцевостях $39.10. Видатки були в сумі $3.90.

До Обєднання вислано $35.20 з призначенням: на Рідну Школу $15, на визвольну боротьбу $15, на Сиротинець у Филаделфії $5.20.

Коляду зложили в Трентон, Н. Дж.: Й. Квасній $2; В. Великий $1.50; по $1: П. Стадник, М. Дідун, П. Рогоза, І. Морозко, А. Кривий, О. Гревщак, П. Черкас, М. Щевців, І. Івашків, Д. Шумський ст., І. Віновик, П. Кенда; по 50 ц.: К. Паславська, П. Стедник, М. Сеньків, П. Єдлінський, М. Цалковський, О. Галько, В. Кушнір, І. Сабат, П. Ґульґун, М. Диманський, Н. Онуф, Ю. Горват, М. Александрович, О. Петришин, С. Куликовський, А. Гетманський, О. К. Батлінг; М. Скоропад 35 ц.; а по 25 ц.: М. Наконечна, М. Опят, І. Єдлінський, І. Сойка.

В Брістол, Па., зложили по $1: І. Сидорський, Й. Осередчук, Н. Масний, Р. Караїм, Н. Васюрка, І. Шеґда, В. Кандира, І. Лукасевич, Анна Мазурик, Анна Курку; по 50 ц.: С. Ляхевич, С. Сташевич, С. Муха, М. Фірц, Франя Николайчук, а П. Закушинський 25 ц.

Іван Сабат.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільних Козаків, від. 316, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 14. березня, точно в годині 8-мій ввечір. Проситься всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до поріщення. Члени довгуючі зволять свій розмет вирівнати, бо в противнім разі будуть суспендовані, а опісля щоб не було нарікань на товариський уряд. Суспендовані члени нехай вирівнають свій довг, то будуть приняті наново. — В. Ґурянський, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Сенатор Ковленд промовцем на концерті в честь Шевченка.

Комітет, що підготовляє концерт у честь Шевченка в Тавн Гол при Бродвею в Ню Йорку в неділю, 7. квітня ввечір, запросив федерального сенатора стейту Ню Йорк, Рояла С. Ковпленда, із святочною промовою в честь Шевченка. Від сенатора Ковпленда наспіла з Вашинґтону відповідь, що він незвичайно врадуваний великим святом української пісні і буде старатись усунути всякі перепони в часі конґресової сесії, щоби прибути на українське свято до Ню Йорку.

Другий визначний промовець англійською мовою буде професор Колюмбійського університету, Клеренс Оґостус Менінґ, що виголосить реферат про Шевченка. Українську промову виголосить д-р Лука Мишуґа, а вступне слово при відкриттю свята — д-р Семен Демидчук.

Комітет хоче насвітлити діяльність Шевченка всесторонно і тому свято не буде звичайним концертом, а концертом і святочною академією.

ШІКАГО, ІЛЛ.

На шляху до реальної праці.

Цікаво знати, скільки є правдивих Українців у Шікаґо? Маю на думці тих, що розуміють вартість української культури: мистецтва, пісні, музики. І думаю теж про тих, що спосібні до справжнього громадського співжиття.

На зборах дня 17-го лютого ц. р. делеґати від яких трицятьох товариств міста Шікаґа й околиці створили Центральний Комітет, який має зайнятися громадською роботою у Шікаґо на протязі біжучого року. Комітет складається з 7 людей, а кождий з них має свій обсяг ділання. Наприклад вибрано чоловіка, що має слідити за тим, що пишуть про нас чужинці і подавати це до відома української громаді. А якщо є написане там неправдиво, то обовязком того чоловіка є спростувати це в американській пресі.

Вибрано також чоловіка до навязання зносин з визначними американськими людьми і товариствами. А дальше вибрано також чоловіка, що має старатися, щоб українські хори брали участь в музичних американських фестивалях, щоби цим способом популяризувати українську пісню і музику серед якнайширших кол американського громадянства.

З огляду на те, що в останніх часах на книжнім американськім ринку появилося поважне число англійських книг з области історії і суспільних наук, в яких неправдиво представляється українська справу, згаданий вище чоловік має слідити і за тим, ьк хто що зле про нас напише, є його обовязком намагатися негайно це направити, а добрі книжки має поручити українським організаціям, щоби їх купували і давали до наукових інституцій і публичних бібліотек. Багато американських студентів в університетах і колеґіях пишуть праці про національні меншості в Европі, однак, на жаль, мало пишуть про Українців, бо їм бракує про нас інформаційного матеріялу, хоч такий матеріял є і писаний про нас чужинцям ріжними мовами. „Возьміть наприклад книжку Тілтмена „Пезент Юроп". В цій книжці майже на кождій сторінці можна знайти щось про Україну. Ми повинні таку книжку подарувати кожній американській бібліотеці.

До поширення українського імени між Американцями може також причинитися спорт. Отже і до цеї справи вибрано молодого українського студента, щоби навязав зносини між українськими спортовими організаціями й американськими. Також треба пізнати визначних українських спортовців, що вже працюють для Американців, про яких мало хто знає, що вони Українці.

Хочу вірити, що зорґанізування такого комітету є якраз на часі. І як кожний з членів Центрального Комітету буде щиро, совісно й розумно працювати в тій области ділання, яку збори йому припоручили, то українській загал, порозумівши вартість культури і пропаґанди серед чужинців, буде певно комітетови помагати морально й матеріяльно.

Матвій Олеськів.

— То ти називаєшся Дмитро, а твій батько пекар. А скільки ти маєш літ?

— Одинацять.

— Одинацять літ, а такий маленький! Ой, пекарі ви, пекарі!

Хлопець (до пані, що приїхала на село): — Пані, купіть раки. Дивіть, іще живі.

Пані: То правда, що живі, та чи вони свіжі?

Перстень і наречений.

— Я зірвала з нареченим...

— Чому?

— Перестав мені подобатися.

— І ти відіслала йому перстень?

— Навіщо? Перстень мені й далі подобається.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (211)

Усанґа, не знаючи, що ділося за його плечима, їхав далі літаком усе вище й вище. Тарзан подивився вниз. Краєвид під ним змінявся скоро. Лиш легкий шнур та мязи слабої дівчини відділювали його від смерти, що зазіхала на нього тисячу стіп під ним.

Дівчині вже здавалося, що її руки мліють. Вона вже певно не змогла би видержати довше. Їй здавалося, що її заціпенілі пальці скоро розкриються самі з себе, а тоді той, на котрого вона поклала всю надію, згине. Власне в тій хвилі вона побачила сильну брунатну руку, що сперлася на край її сидження.

Умить тягар на шнурі ослаб, а хвилю пізніше Тарзан підняв своє тіло понад бік сидження та перекинув ногу до середини. Потім він поглянув на Усанґу й крикнув дівчині в ухо: „Чи ви коли кермували літаком?" Вона кивнула на знак потвердження.

„Чи маєте відвагу перелізти до Усанґи й взяти керму літака в свої руки, як я займуся ним?" Дівчина подивилася на Усанґу і стряслася. „Так", вона відповіла, „але мої ноги звязані". Тарзан виняв свій мисливський ніж та розтяв шнури на її ногах.